

Alþingi 21.10.2015

Málsnr.: 1509042

Málalykill: 0.34.2

Nefndasvið Alþingis
Allsherjar- og menntamálanefnd
b/t. nefndarritara
Austurstræti 8-10A
150 Reykjavík

Reykjavík 19. október 2015

Efni: Umsögn Sjálfstæðu leikhúsanna um Fjárlagafrumvarpið 2016
(Einnig sent til fjárlaganefndar og menntamálaráðherra)

Sjálfstæðu leikhúsin óska eftir:

- að framlag til starfsemi atvinnuleikhópa¹ verði hækkað úr 78,5 í 107 milljónir.
- að mánuðum verði fjölgað í launasjóði sviðslistafólks, úr 190 mánuðum í 280 mánuði.

Vegna þess að:

- SL frumsýna 60% allra sýninga í íslensku sviðslistaumhverfi.
- SL fá 30% áhorfenda á sýningar sínar.
- SL fengu helming allra tilnefninga til Grímuverðlauna á liðnu leikári.
- SL fá aðeins 8% af því fjármagni sem lagt er til sviðslista á Íslandi.
- launakostnaður hefur hækkað um 25%.
- að SL er í fararbroddi þegar kemur að nýsköpun og kynningu á íslenskum sviðslistaverkum innan lands sem utan.

Samantekt

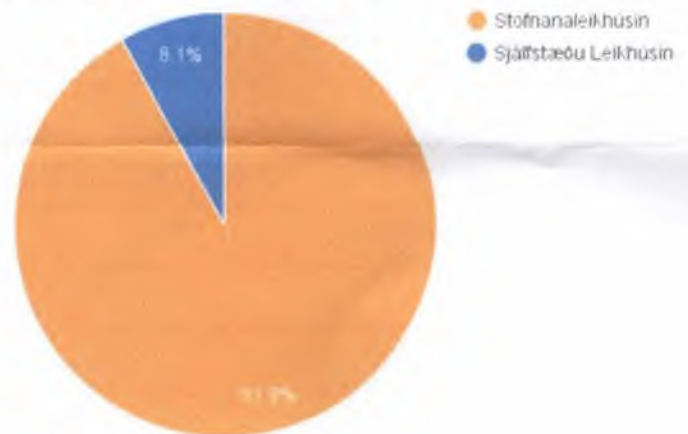
Bandalag sjálfstæðra leikhúsa (SL) eru samtök sjálfstætt starfandi atvinnufólks í sviðslistum á Íslandi. Alls eru um 80 hópar á skrá félagsins og þar af voru um 50 virkir hópar á síðasta leikári. Tilgangur félagsins er að veita stuðning til sviðslistahópanna með ráðgjöf og upplýsingaveitu auk þess að vinna að bættu umhverfi sviðslista í samvinnu við ríki og sveitarfélög. Fjölbreytni og nýsköpun einkennir starf þessara hópa og má geta þess að sjálfstæðir hópar fá ríflega 30% leikhúsáhorfenda og frumsýna um 60% af öllum sviðsverkum á Íslandi. Þessar sýningar eru að stórum hluta frumflutningur nýskrifaðra leikrita, dansverka, barnaleiksýninga og brúðusýninga svo eitthvað sé nefnt. Til marks um

¹ Fjárlagaliður 02-982-1.24

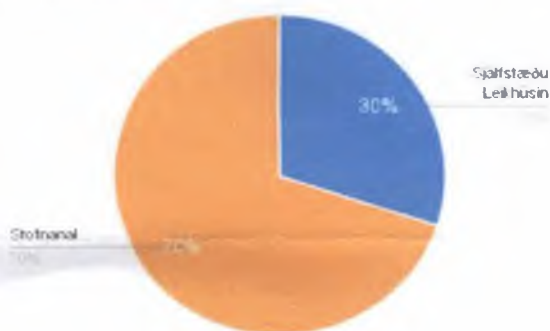
gæði þá er vert að geta þess að s.l. vor hlutu hópar innan SL helming allra tilnefninga til Íslensku sviðslistaverðlaunanna, Grímunnar, alls 31 tilnefningu. Þrátt fyrir þessa miklu virkni, hlutdeild í áhorfendafjölda, fjölda frumsýninga og fjölda viðurkenninga þá fá SL-hópar aðeins 8% af því fjármagni sem lagt er í sviðslistir í landinu². Þeir hópar sem hlutu verkefnastyrki og listamannalaun á síðasta ári framleiddu sínar sýningar langt undir lágmarkskjörum sviðslistafólks. SL fer því fram á hækkun framlags til atvinnuleikhópa og fjölgun listamannalauna þannig að listamenn geti a.m.k. þegið lágmarkskjör fyrir vinnuframlag sitt. Framlagið verður þá nær því að vera í takti við þann áhorfendafjölda sem sækir sýningar SL, einnig þá fjölbreytni og þau gæði sem SL býður upp á. **Við leggjum til að framlag til "starfsemi atvinnuleikhópa" hækki úr 78,5 m.kr. í 107 m.kr. og mánuðum í launasjóði sviðslistafólks verði fjölgað úr 190 í 280 mánuði.**

Skipting fjármagns til sviðslista 2016

30% leikhúsgesta á Íslandi sjá sýningar SL

Skipting áhorfenda 2009 - 2014

Samkvæmt tölum frá Hagstofu Íslands hefur meðalaðsókn í atvinnuleikhús á Íslandi undanfarin 5 ár verið um 350.000 manns á ári, þar af hefur SL verið með 30% eða um 105 þúsund manns á ári. Sjálfstæðu leikhúsin frumsýna auk þess rúmlega 60% af þeim sýningum sem eru í boði ár hvert. Þegar kemur að erlendum leikferðum hafa SL hópar fengið að meðaltali um 35 þúsund áhorfendur (80% af erlendum áhorfendum) á ári á meðan

stofnanaleikhúsin hafa fengið um 9 þúsund áhorfendur á ári.

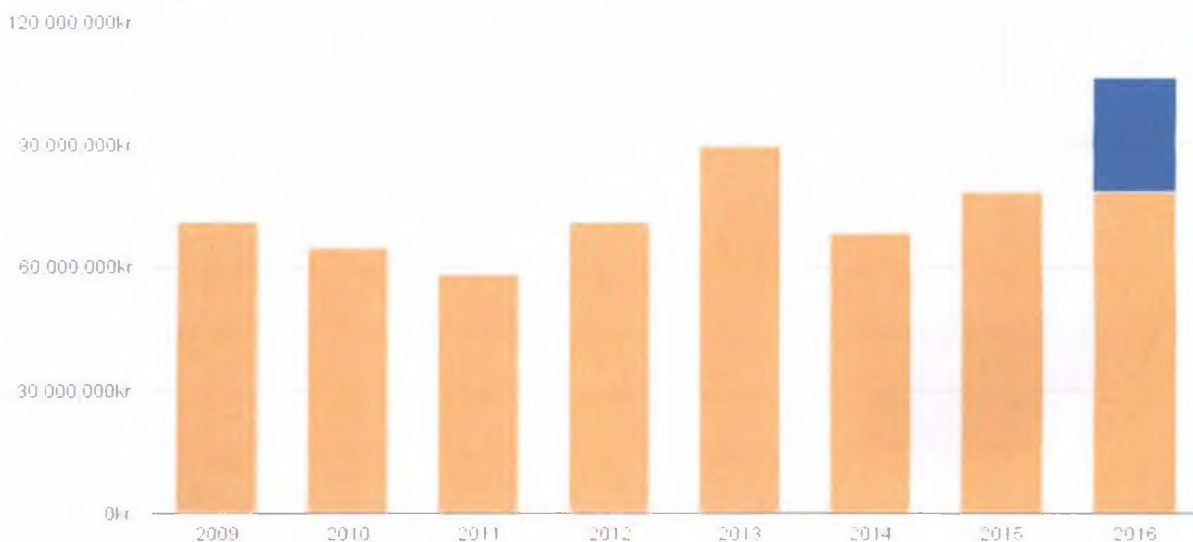
² Sjálfstæðu Leikhúsin samtals u.þ.b. 204 milljónir frá Ríki og sveitarfélögum. Leikfélag Reykjavíkur, Leikfélag Akureyar, Þjóðleikhúsið, Íslenska Óperan og Íslenski Dansflokkurinn samtals u.þ.b. 2.4 Milljarðar.

SL með 8% fjármagnsins en 30% aðsóknarinnar

Mikill ójöfnuður er í skiptingu þess fjármagns sem lagt er til sviðslista á Íslandi. Stofnanaleikhúsin (Þjóðleikhúsið, Leikfélag Reykjavíkur, Leikfélag Akureyrar, Íslenski Dansflokkurinn og Íslenska Óperan) hafa fengið að meðaltali 92% alls þess fjármagns sem lagt er í sviðslistir á meðan styrkir til atvinnuleikhópa hafa haldist í kringum 8% undanfarin 5 ár. Ósk okkar um 28 milljón króna hækkun myndi samt aðeins þýða um 1% hækkun á heildarframlagi ríkisins til sviðslista miðað við fjárlög 2016.

Styrkir til atvinnuleikhópa 2009 - 2016

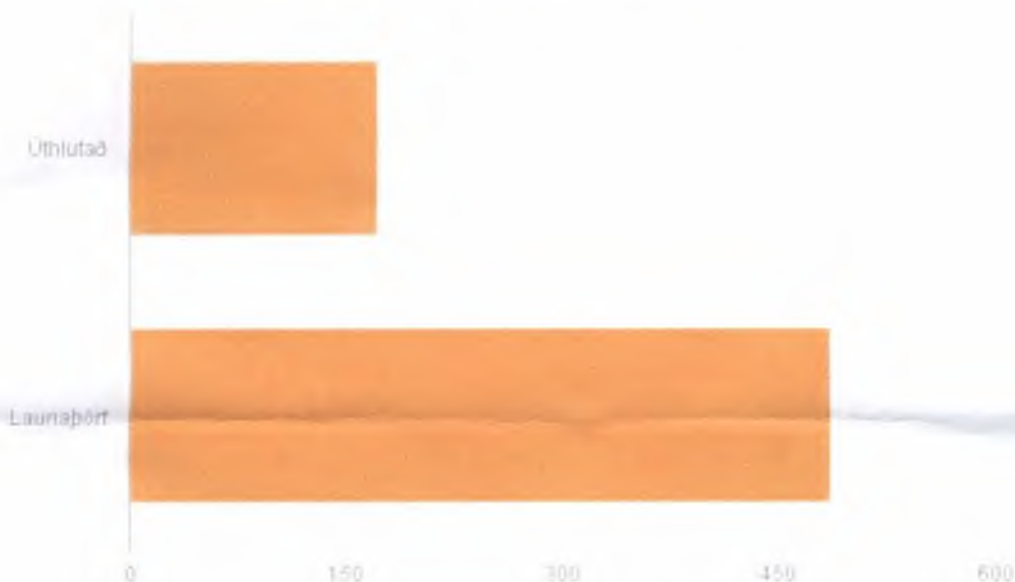
Visitöluhækkun frá 2013

Árið 2013 hækkaði framlag til SL úr 71 milljónum í 89,8 milljónir en ári síðar var þessi hækkun dregin til baka. Ósk okkar er sú að hækkunin sem fékkst árið 2013 haldi sér ásamt u.þ.b 6% meðal launavísitöluhækkun á milli ára eða í 107 milljónir reiknað til ársins 2016.

Listamannalaun eru skilgreind í reglugerð sem fylgir lögum nr. 57/2009 sem 67% af fullri vinnu. Sú vinna sem listamenn innan sviðslistahópa sinna er hins vegar 100% meðan á vinnslu sýninga stendur og ómögulegt að skera starfshlutfallið niður í 67%. Við teljum því eðlilegt að mánaðarlaun sem eyrnamerkt eru sviðslistafólki verði aukin um þriðjung eða um 90 mánaðarlaun, úr 190 mánuðum í 280. Til að setja þetta í samhengi þá var raunþörf þeirra verkefna sem hlutu styrki á síðasta leikári u.þ.b. 500 mánaðalaun.

Listamannalaun 2014: Úthlutað vs. Raunþörf

Sjálfstætt starfandi sviðslistafólk með 30% lægri laun

Íhaldssamir útreikningar gefa til kynna að launþörf þeirra verkefna sem framleidd voru fyrir styrki leikárið 2014-2015 hafi verið langt undir öllum grunnlaunum. Alls var um 170 launamánuðum úthlutað til verkefna en reiknuð þörf nálægt 500. Hluti af launagreiðslum fyrir verkefni er venjulega tekinn af verkefnastyrk og ef við gerum ráð fyrir að um 80% verkefnastyrkja fari í laun þá vantar samt ríflega 30% hærri ríkisframlög til að ná grunnlaunum þeirra samninga sem gilda um störf okkar hjá stofnanaleikhúsunum.

Nýtt sviðslistafólk út á vinnumarkaðinn

Listaháskóli Íslands útskrifar um 30 nýja sviðslistamenn annað hvert ár, leikara, sviðshöfunda og dansara. Það þýðir að 15 nýjir einstaklingar, sérmenntaðir til að starfa í sviðslistum, koma út á vinnumarkað ár hvert og er þá ótalinn fjöldi þeirra sem sækja sér menntun utan landsteinanna. Fjölmarginir sviðslistamenn kjósa að vinna sjálfstætt auk þess sem að stofnanaleikhúsin ráða aðeins við takmarkaða nýliðun í sínum starfsmannahópi. Við verðum því að skapa tækifæri fyrir ungt sviðslistafólk svo ekki glatist sú þekking, frumkvæði og kraftur sem fylgir einatt nýútskrifuðum einstaklingum.

25% launahækkun hjá stofnanaleikhúsunum

Það er löngu vitað að laun sviðslistafólks hafa verið lág. Í kjarakönnun BHM frá 2014 voru leikarar í Þjóðleikhúsinu með lægstu heildar- og dagvinnulaun innan BHM. Með nýjum samningum við Leikfélag Reykjavíkur hafa verið sett ný viðmið og laun leikara hækkað um u.þ.b. 25%. Leikfélag Akureyrar fylgdi fordæmi LR og hækkaði laun við sína listamenn og nú stefnir í að leikarar Þjóðleikhússins fái sömu kjarabætur. Framlög opinberra aðila til sjálfstæðra sviðslistahópa þurfa að endurspeglar þessar kjarahækkanir sem hafa átt sér stað undanfarna mánuði enda miða Sjálfstæðu leikhúsin kjör sinna félaga við kjör stofnanaleikhúsanna.

100% nýsköpun

Öll verkefni sjálfstæðu sviðslistahópanna eru nær undantekningalaust nýsköpun; ný íslensk sviðsverk, ný íslensk dansverk og nýjar íslenskar barnasýningar. Til samanburðar eru ný íslensk verk að meðaltali aðeins um helmingur af verkefnum stofnanaleikhúsanna. Sjálfstæða senan er tilraunastöðin, þar sem leikskáldin og sviðshöfundarnir fá tækifæri til að þroskast og springa út. Þar geta skáldin brugðist við málefnum líðandi stundar og tekið á samfélagsmálum okkar hraðar en í stórum stofnunum þar sem ákvarðanir um verkefnaval þarf að taka langt fram í tímann.

Mikilvægi sjálfstæðu senunnar

Stærsti hluti nýsköpunar í íslensku leikhúsi sprettur upp úr starfi sjálfstæðra sviðslistahópa. Það er þar sem fólk þorir að taka áhættu og það er skylda ríkisins að hlúa að þessari starfsemi og gera sjálfstætt starfandi sviðslistafólki kleift að vinna vinnuna sína með reisn og sæmd. Þó svo listamenn brenni fyrir starfi sínu þá er þetta atvinna en ekki áhugamál. Ef listafólk með reynslu sér sér ekki fært að starfa sjálfstætt þá um leið tapast þekking og gæði verkefna verða minni.

Sjálfstæðir sviðslistahópar verða að hafa tækifæri á að hafa samfellu í starfi sínu. Það skilar sér margfalt til baka ef við t.d. bendum bara á hópa eins og Vesturport, Hafnarfjarðarleikhúsið sem ruddi brautina í íslenskri leikritun, Möguleikhúsið og Leikhúsið 10 fingur sem hafa haldið íslenskri barnamenningu á lofti í 20 ár, svo ekki sé minnst á alla þá danshópa sem hafa borið hróður landsins erlendis.

Sýningar á borð við Tengdó, Horn á höfði, Rómeó og Júliu, Bláskjá, Lífið - stórskemmtilegt drullumall, Svartar fjaðrir, Skallagrímsson, Skrímslið litla systir mín, Ormstunga, Ofsi, Stóru börnin og svo mætti lengi áfram telja - hefðu aldrei getað orðið til ef ekki hefði verið fyrir stuðning ríkisins við starfsemi atvinnuleikhópa. Til að hlúa að því frelsi sem ræður ríkjum hjá sjálfstætt starfandi sviðslistafólki þarf að veita því svigrúm til sköpunar. Það svigrúm getur íslenska ríkið veitt með auknu fjármagni.

Virðingarfyllst,

Friðrik Friðriksson

Framkvæmdarstjóri Bandalags sjálfstæðra leikhúsa (SL)